

Včelaření ve Slatině nad Úpou a okolí „včera i dnes“

Při pátrání minulostí v historických pramenech po jakékoli zmínce o včelaření ve Slatině nad Úpou, jsem narazila na poměrně málo podkladů. Vysvětlení je prosté, úly stávaly v mnoha zahrádkách u lidských příbytků a nikomu nepřišlo důležité se o tom zmiňovat. Lidé se nepotřebovali združovat do spolků, jelikož si každý hospodář choval včely pro svou potřebu, hlavně pro med, jako sladidlo. Cukr si v té době (19.st.) mohli dovolit jen bohatší lidé a vrchnost. Včela byla považována za hospodářské zvíře, stejně jako např. kráva či slepice. Tím v žádném případě nechci včelám ubírat na důležitosti, napopak. V těchto dobách si lidé hospodářských zvířat vážili, byly jejich živobytím a cenným majetkem, starali se o ně s láskou a s úctou. Ne jinak to bylo se včelami.

Včeličky dušičky

Zajímavá zmínka o včelaření na Boušíně, je ve čtyřdílné kronice „U nás“ od Aloise Jiráska. Dokonce hned na prvních stránkách se dočítáme o velkém milovníkovi včel a vášnivém včelaři, boušínském faráři Antonínu Ondráškovi. Ten své milované včely nazýval „včeličky dušičky“. Obhospodařoval šest úlů, které tenkrát stávaly na levo v zahrádce u fary.

Převrácené kláty se včelami na Boušíně

Okolo roku 1823 „řádila“ v okolí loupeživá banda Špetlů z Končin (prý žili v dnes již zbouraném stavení čp. 138 na Končinách). Nejen lidé z Boušína, Slatiny, ale i z širokého okolí se museli mít před těmito lupiči na pozoru. Tehdy neexistovala policie, aby nastolila pořádek, tak si museli místní občané vytvořit tzv. Občanskou gardu a vlastními silami, svůj majetek a životy chránit.

Právě v létě tohoto roku se stala boušínskému faráři nemilá událost. Ráno, před mší si všiml převráceného špaluku se včelami. Celé včelí dílo bylo rozházeno a med v plástech znehodnocen. Dle farářova názoru, to udělala právě tato banda, ale dokázáno to nebylo, jelikož nikdo nebyl přistižen a tu noc u fary spatřen. Po této události kláty se včelami farář přestěhoval za faru, aby je měl stále na očích. V této kronice od A. Jiráska, se také dočítáme, že boušínský farář daroval několik včelstev i hronovskému faráři, svému příteli Josefu Havlovickému, když si zařizoval v Hronově hospodářství u fary (jelikož jsou to úryvky z díla napůl románového, nemohu se zaručit, zda se to ve skutečnosti opravdu stalo, ale jisté je, že včely na Boušíně byly).

Obtěžován včelami

Ve Slatinské kronice jsem narazila na dnes již úsměvnou včelařskou příhodu. Na Končinách proběhla menší sousedská roztržka, skrze obtěžování včelami. Na jaře roku 1935 musel nárůživý včelař pan František Dvořáček čp.219, přestěhovat své včely od svého stavení k lesu. Jeho včely prý obtěžovaly souseda Vojtěcha Vlčka. Jelikož mu však u lesa někdo včelín poškodil, přestěhoval jej zpět blíže ke stavení.

Slatinští včelaři během roku nezházeli

Včelaři ze Slatiny nad Úpou a z okolí se během roku jistě scházeli na přátelských návštěvách u jednotlivých včelařů, ale jednou ročně, většinou v červenci, uspořádali včelařskou schůzi s přednáškou. Každoročně se scházeli v hostinci U Tučků, v dopoledních hodinách diskutovali o chovu včel, vyslechli si přednášku významného hosta v oboru včelařství. V roce 1935 to byl například učitel včelařství z Hradce Králové pan Morávek. Odpoledne pak proběhla prohlídka včelstev místních včelařů u pana Dvořáčka čp. 19, řídícího učitele Karla Tylše, kováře Josefa Nývltu, poštmistra Adolfa Lokvence, Antonína Šrůtka čp. 52 a Josefa Šrůtka čp. 56. V roce 1936 navštívili přítele včelaře pana Pacáka st. truhláře v Litoboři, Václava Pacáka ml. a pana Hanuše.

Nezházeli ani manželky včelařů

1.a 2. února 1938 v hostinci Josefa Bergra, pekaře čp. 153 pořádal Včelařský spolek ve Slatině n. Úpou a okolí kurs pečení medového pečiva. Do této akce byly zapojeny hlavně manželky místních včelařů. Kursu se zúčastnilo 28 osob, členové včelařského spolku měli kurs zdarma, ostatní účastníci zaplatili poplatek 5Kč. Kurs pečení vedla pí. učitelka Jirouchová ze Rtyně v Podkrkonoší. Účastníci byli např. za včelařský spolek řídící uč. Karel Tylš a Augustin Šrůtek pekař a obchodník ze Světlé, který byl tou dobou předseda odboru pro zužitkování medu. Všechny potřebné pomůcky a suroviny byly nakoupeny z poplatku za účast a upečené pečivo bylo rozděleno mezi účastníky.

Včelař Adolf Lokvenc

K místním včelařům patřil již zmiňovaný slatinský poštovník pan Adolf Lokvenc čp. 226. Který měl menší včelín napravo od pošty, na fotografii vlevo je patrný. Po smrti pana Lokvence s chovem včel pokračovala jeho manželka paní Eliška Lokvencová. Ta měla úly u dnes již zbourané chalupy svého tchána čp. 45 (foto vpravo). Vedle této chalupy dnes stojí domek rodiny Nehybových. Pan Adolf Lokvenc byl v roce 1935 zvolen předsedou Včelařského spolku Slatiny nad Úpou a okolí.

Poštovník A. Lokvenc se svou manželkou sedící před Slatinskou poštou.

Chalupa čp.45, s úly paní Lokvencové

Včelař Karel Tylš

Vášnivým včelařem byl též řídící slatinské školy pan Karel Tylš, který měl své nádherně vyřezávané úly přímo v zahradě za slatinskou školou.

Včelař Karel Tylš se svým přítelem Adolfem Lokvencem u vyřezávaných úlů

Pan řídící Karel Tylš (vpravo) s přítelem Adolfem Lokvencem s čerstvě odchyceným rojem, který byl sklepnut do níže otevřeného rojáku.

Pokuta za nedodání medu

Slatinští včelaři zažili i krušné chvíle a to v době 2. světové války, kdy museli odvádět část vyprodukovaného medu státu. Počátkem května roku 1942 obdrželo několik zdejších včelařů, od Českomoravského svazu pro drůbež, vejce a med, pokutu pro nedodání 1 ½ kg medu z každého včelstva. Jelikož rok 1941 byl na snůšku velice slabý a med nebyl téměř žádný. Včelaři neměli žádný výdělek z medu a dokonce ještě museli zaplatit pokutu 46 korun z každého včelstva.

Včelařská konference ve Starkoči

30.dubna 1950 pořádal okresní národní výbor a včelařské spolky okresu Náchod 1. včelařskou konferenci. Akce se uskutečnila v areálu přírodního divadla Sokolovny ve Starkoči. Konference byla spojena s výstavou včelařských pomůcek. Všichni včelaři z Náchodska dostali pozvánku s výzvou, aby vzali s sebou pomůcky ke včelaření a těžší předměty, aby poslali po dráze na adresu Antonín Kábrt Starkoč. Konference měla obrovský úspěch a navštívilo ji mnoho včelařů z okresu. V květnu tohoto roku proběhly také kurzy pro začátečníky v chovatelství včel v Červeném Kostelci, České Skalici, Hronově a Náchodě.

Včelaření v současnosti

V současnosti je většina slatinkých včelařů sdružena do spolku Červenokosteleckých včelařů, ale někteří včelaři samostatně. Včelaři se ve Slatině nad Úpou a na Končinách. Tradice včelaření přetrvává i na Boušíně, díky panu Karlovi Kolískovi, který má včelnicu naproti boušínské faře.

Včelín pana Kolísky na Boušíně
(rok 2008)

Včelín pana Pacáka u stavení čp. 87 ve Slatině nad Úpou (rok 2008)

Včelnice Miloslava Holase čp. 47 ve Slatině nad Úpou

Kontrola oddělků se synem Štěpánem (rok 2008)

Úly pana Vladimíra Čapka čp. 15 zabudované v ochozu domu (rok 2008)

Dnes si můžeme v supermarketech koupit levný dovážený med z asijských zemí, různě upravovaný a přehříváný. Tím je zbaven veškerých „dobrých a zdravých látek“. Je krásné, že máme možnost si koupit opravdu kvalitní poctivý med přímo od zdejších včelařů, kteří své včely chovají s láskou. A chutná o to lépe, když víme, že je to náš „slatinský med“.

Přiznám se, že pročitání Slatinskými kronikami bylo krásné a zajímavé a vřele doporučuji všem, koho zajímá, jak se žilo ve Slatině nad Úpou „včera i dnes“, zajít na obecní úřad a do kronik nahlédnout. Je možné, že tam objevíte fotografie, nebo nějaké záznamy, o Vašich příbytcích a předcích.

autor článku: Zuzana Holasová email: zuzanaholasova@centrum.cz
fotografie ze svých rodinných archivů zapůjčili: Miloslav Nehyba, Miloslav Holas
zdroj: 4 dílná kronika U nás od Aloise Jiráska, obecní kroniky Slatiny nad Úpou

máte-li doma ještě nějaké fotografie se včelařskou tematikou
ve Slatině nad Úpou a okolí, prosím kontaktujte mne,
článek bude aktualizován